

Rihvelitaulu ja tabletti

Wikipedian mahdollisuudet Afrikassa

Benin ja Villa Karo

- Länsi-Afrikan yhteisössä
- 11 milj. asukasta
- pohjoinen-etelä
- Villa Karo on suomalaisafrikkalainen kulttuurikeskus Grand-Popossa
- per. 2000

Villa Karo residenssi ja kulttuurikeskus

Villa Karo

Benin

- Aik. Dahomey ennen kolonialismia kuningaskuntia
- Ranskan siirtomaa 1904 – 1958
- Osa orjarannikkoa 1500 – 1880
- Itsenäistyi 1960
- Beninin kansantasavalta 1975 – 1990
- Vakaa tasavalta

Viestintävälineet

- Transistoriradio 1960-luvulta, radio uutisten, tarinankerronnan ja musiikin välittäjä
- Varsinkin rannikolla ilmasto ankara laitteille
- Älypuhelimien ja tietoverkon tulo
- Keskeinen väline älypuhelin, joillakin tabletteja
- Ei juuri tietokoneita
- 3- ja 4G verkko
- Verkko ei aina luotettava

Internetin käyttö

- Vuonna 2015 Beninissä 6,79 % väestöstä käytti internettiä (Suomessa 92,5)
- Vuonna 2018 vastaava luku on 33,1 %

Operaattorit

Operaattorit

Uusi tekniikka

Kielet

- Afrikassa on noin 2 000 – 3 000 kieltä, joista 50 – 90 % arvioidaan kuolevan vuoteen 2100 mennessä
- Beninissä puhutaan noin 55 kieltä
- Afrikkalaisia kieliä noin 50
- Virallinen kieli ranska, jota puhuu n. 4 miljoonaa (vuonna 2002, 43 % miehistä 25.8 % naisista puhui ranskaa), hallintokieli
- Kieli ja kansa
- Tyypillistä monikielisyys

Steve puhuu fonia, jorubaa, ranskaa, englantia ja espanjaa

Kielten ongelmia

- Kielet puhekieliä
- Ei julkaistuja, kirjoitettuja sisältöjä
- Liika kielellinen diversiteetti ehkäisee yhteiskuntien kehitystä

Kielitaito ja koulutus

- Beniniläisten lukutaitoisuus on 38,5 % (2015)
 - Miehet 49,9 %
 - Naiset 27,3 %
- Nigeria 61,3, Niger 28, Togo 60,4, Ghana 71,5 %
- Kouluikäisestä väestöstä peruskoulun päätti Beninissä 57,26 % (2014) – koulukeskeyttäminen yleistä

Kielet ja koulutus

- Tähän asti pärjätty kohtalaisesti maanosan ulkoisilla kielillä
- Ulkomaiset kielet rajoittavat koulutuksen tavoitettavuutta ja tiedon leviämistä yhteiskunnassa
- Kuilu korkeakoulutetun ja muun väestönsosan välillä
 - Esim. ”käsitekuilu”: yliopiston käynyt ei pysty puhumaan äidinkielellään tieteellisistä aiheista

Wikipediat koon mukaan

- Hyvin suuret Wikipediat (yli miljoona artikkelia) 13
- Suuret Wikipediat (100 000 – 1 miljoona artikkelia) 45
- Keskikokoiset Wikipediat (10 000 – alle 100 000 artikkelia) 77
- Pienet Wikipediat (1 000 – alle 10 000 artikkelia) 112
- Pikkuruiset Wikipediat (100 – alle 1 000 artikkelia) 38
- “Mikropediat” (alle 100 artikkelia) 10

(2017)

Wikipediat afrikkalaisilla kielillä

- ~~Hyvin suuret Wikipediat (yli 1 milj)~~
 - Suuret Wikipediat (yli 100 000) 0
 - Keskikokoiset Wikipediat (yli 10 000) 6
 - Pienet Wikipediat (yli 1000) 10 (+3)
 - Pikkuruiset Wikipediat (yli 100) 16 (-7)
 - Lopetetut Micropediat 4
- (2017)

The African Language Wikipedias

Medium & small size

Minipedias under
1,000 articles

Zulu
Oromo
Tswana
Xhosa
Twi
Tumbuka
Kirundi
Swati
Bambara
Tsonga
Sesotho
Chichewa
Ewe
Akan
Venda
Tigrinya

Kabyle 2,800

Masri 16,200 +3k

Yoruba
31,500

Amharic 13,300

Somali 4,300+1k

Kinyarwanda 1,800

Lingala 2,800 Kiganda 1,100 Kikuyu 1,300

Hausa 1,400

Igbo 1,300 +1k

Kongo 1200

Swahili 35,000 +8k

Shona 2,700

Malagasy

83,200+36k

N-Sotho 7,600+6k

Afrikaans

43,500 +10k

(+ change over 2 ys)

ALW:t

”Yhteiskunnallisena liikkeenä keskitymme ponnistelemaan sellaisen tiedon ja yhteisöjen puolesta, jotka ovat jääneet pois vallan ja etuoikeuksien rakenteista.”

Wikimedialiikkeen strategiasuunnitelmä 2017

- ”Wikipedia ja avoin media ovat päätekijöitä muutoksessa kohti afrikkalaisten kielten tietoresurssien rakentamista – (joillakin ehdoilla)”
- Wikimedian linja on suosia afrikkalaiskielisiä Wikipedioita

ALW:iien ongelmia

- vähän sisältöjä
- ei aktiivisia ylläpitäjiä
- vähän muokkaajaryhmiä (user groups, chapters), esim Beninissä ei yhtään
- tietoisuus Wikipediasta vähäistä

Jorubankielinen Wikipedia

- 30.12.2017 31 635 artikkelia
- 26.5.2018 31 645 artikkelia

WIKIPEDIA
Iwé Imò Ọfẹ

Ojúewé Àkókò
Ìpele Àyọkà
Àyọkà pàtàkì
Ìṣẹlẹ̀ lówólówó
Ojúewé àrínàkò

Ìkópá

Àwọn àtúnṣe tuntun
Èbútẹ̀ àwújọ
Abẹ̀ Igi
Ìrànlówó
Ìfọ̀rọ̀rànṣẹ̀
Se èbùn owó

Àpótí irinṣẹ̀

Ìjápọ̀ mọ̀ ojúewé yì
Àtúnṣe tó báramu
Ìrúsókẹ̀ fáìlì
Àwọn ojúewé pàtàkì
Ìjápọ̀ tìkóniyípadà
Ọ̀rọ̀ṣẹ̀kúnrẹ̀rẹ̀ ojúewé
Èyọ̀ inú Wikidata

Ìtẹ̀síiwé/ìkójádẹ̀

Dá iwé
Rúsílẹ̀ gẹ̀gẹ̀ bíi PDF
Àtẹ̀jádẹ̀ tòṣeètẹ̀síiwé

Our Privacy Policy is changing on 24 May 2018.

Learn more

[E rànwálówó pèlú àwon iyédèpadà]

Èkúàbò sí Wikipedia,

iwé-imò ọfẹ tí enikẹni le túnṣe.

18:38 (UTC); Ọjọàbámẹta, Ọjọ 26 Oṣù Kàrún ọdún 2018
Àyọkà **31,645** wà l'èdè Yorùbá.
Àwọn èbútẹ̀ · Àwọn ẹ̀ka · Ìrànlówó

Ìlànà · Àwọn Ìbèrèrè Wìwọ̀pọ̀ · Àgbàjọ · Àwọn ipinu ọ̀nà Ìṣiṣẹ̀ Wikipedia · Ọ̀rẹ · WAP · Ibi Ìṣojú (Embassy) · Ìbápàdẹ̀

★ Àyọkà pàtàkì ọ̀sọ̀ọ̀sẹ̀

Nelson Rolihlahla Mandela (ọjọ́bí 18 Oṣù Keje 1918) jẹ Ààrẹ Gúúsù Áfríkà lati 1994 dī 1999, beesini ohun ni Aare Guusu Afrika akoko to je didiboyan ninu idiboyan toseluarailu *eto idibo gboṅbo eniyan*. Kí ó tó dí ààrẹ, Mandela je alakitayan olodi *eto apartaidi*, ati olori Umkhonto we Sizwe, to je apa ologun Kongresi Omoorile-ede ara Afrika (ANC). Ni 1962 o je fifofinmu, o si je didalebi *iwa ote* ati awon esun miran. Nitotie won so si ewon fun igba lailai. Mandela lo odun 27 ni ewon, o lo opo odun yi ni **Erekusu Robben**. Leyin ijowo re kuro logba ewon ni ojo 11 Osu Keji 1990, Mandela lewaju egbe oloselu re ninu awon iforojomitorooro to fa oseluarailu gboṅbo eya waye ni 1994. Gege bi aare lati 1994 de 1999, o sise fun ifowosowopo. Ni Guusu Afrika, Mandela tun je mimo bi *Madiba*, *oye* ti awon alagba idile Mandela unlo. Mandela ti gba **ebun topo ju 250 lo** laarin ogoji odun, ninu won ni **Ebun Nobel Alafia 1993**.

Nelson Mandela je ara eka kekere iran oba Thembu, to joba ni awon **agbegbe Transkei** ni **Igberiko Cape** ti Guusu Afrika. O je bibi ni **Mvezo**, abule kekere kan to budo si agbegbe **Umtata**, to je oluilu Transkei. Baba unla-unla baba re Ngubengcuka (to ku ni 1832), joba gege bi *Inkosi Enkhulu*, tabi oba awon Thembu. Ikan ninu awon omokunrin

↳ Ìròyin iwòyí

- **Nelson Mandela** ṣe aláísí ní Johannesburg, Gúúsù Áfríkà.
- **Nobel fún Àlàfià** lọ sí **Àgbájọ́ fún Ìdènà àwọn Ohun Ìjagun Ògùn Olóró**.
- **Nobel fún Litirésọ̀** lọ sí **Alice Munro**.
- **Nobel fún Kẹ́místrì** lọ sí **Martin Karplus**, **Michael Levitt** àti **Arieh Warshel**.
- **Nobel fún Físíksì** lọ sí **François Englert** àti **Peter Higgs** (fótò).
- **Nobel fún Ìwòsàn** lọ sí **James Rothman**, **Randy Schekman** àti **Thomas C. Südhof**.

↳ E tún wo ÌròyinWiki ní èdè Gẹ̀ẹ̀sí

↳ Àwòrán ojú ọ̀nì

Organisointi

- [Wiki Indaba](#) afrikkalainen Wikimediayhteisö alk. 2014
- Wikipedia Zero lopetettu helmikuussa 2018
- [WikiFundi](#) Wikipedian offline-muokkaus
- [Wikimania](#) Kapkaupungissa 2018

Lähteitä

- Ingo Koll. [Wikipedias in African Languages 2017](#)
- Julia Murphy and Max Roser [Our World in Data, Internet](#)
- [List of Wikipedias](#), Wikimedia Foundation

KIITOS!